EXEMPLA
S. SCRIPTURÆ

Interrogatões et doctrine: quibus quilibet sacerdos debet interrogare suum confitentem.

H Ic sunt multa utilia pro confessoribus ad introducenduz gentes simplices. Primo qualis debet esse cõfessio. Quomodo cõfessor docebit suũ confitẽtem. Qualiter cõfessor confortabit suũ penitentem. Quomodo cõfessor ordinat cõfessionem. Que sũt per cõfessionez cauenda de inquisitione cõfessoris ad cõfitẽtez. De modis querendis circa pctm̃. De querẽdis circa pctã mortalia. De querẽdis circa precepta legis que vota sũt tenẽda et que non. Que iuramenta sũt seruenda. Quibus cõfessor debet prohibere ne ipi recipiãt corpus xpi. Qualiter confessio est faciẽda ¶ Qualis debet eẽ ꝯfessor Primo debet esse dulcis corrigẽdo. Scdo prudẽs in instruẽdo. Tertio pius in puniẽdo. Quarto affabilis ĩterrogãdo. Quĩto suauis in cõsulẽdo. Sexto discret⁹ penitẽtiaz iniungendo. Septimo sit mutus cõfitẽtez audiẽdo. Octauo benignus in absoluendo Vñ versus. Confessor dulcis prudens pius affabilisqꝫ suauis. Et discretus mutus sit quoqꝫ benignus. Hec octo tibi precipiunt iura teneto.

¶ Quomodo cõfessor docebit cõfitẽtem ¶ Primo cõfessor recipiat benigne et gratiose cõ

fitẽtem dum venit ⁊ faciet eũ esse iuxta latus suũ et dicat ei ꝙ confitetur vicario xpi. etiã dicat ꝙ si gnet se signo sancte crucis dicendo. In noie patris et filij et spiritussancti amen.

¶ Quomodo cõfessor cõfortabit confitẽtem.

Primo oñdat ꝙ xps mortuus fuit ꝓ nobis peccatoribus ⁊ ꝙ ipse est pius et misericors. sibi quoqꝫ indulgebit si ꝯfiteatur et ꝙ sctũs petrus negauit xpm ac quõ sctũs paulus ꝑsequebatur eũ. ac quõ sanctus dauid fecit homicidiũ ⁊ narret ei de pctĩs btẽ marie magdalene. etiã de muliere cananea qui capta in adulterio. et de oĩes sunt sãctificati quia penituerunt et cõfessi sunt. ¶ Item ꝙ melius est detegere peccatũ suũ in hoc mũdo vni sacerdoti ꝙ̃ coram omnibus in alio mundo et cũ hoc perpetue damnari

¶ Quomõ ꝯfessor ordinat confessionem

¶ Primo audiat cõfessionẽ gñalem deinde speciạlem. Primo de quinqꝫ sẽsibus corporis. deinde de septẽ pctĩs mortalibus post hoc de. x. ꝓceptis sacre legis. Itẽ de. xij. articlĩs fidei. Item de. vij. sacramẽtis ecclie. Itẽ de. vij. operibus mĩe tẽporalibus et spiritualibus. Item de cõfessione non debite facta etiam de penitẽcijs nõ bene ꝯpletis Item de participando cum excoĩcatis

¶ Que sunt cauenda per confessionem

Primo caueat cõfessor ne querat de pctĩs singu

lariter in generali. Item nō querat ꝯfessor cū quo vel cū qua cōfitēs peccauit. Itē caueat ne vitupe ret cōfitentem nec eū reprehendat vsqꝫ ad finem Item non respiciat confitentē in facie Itē nichil interroget donec ꝯpleuerit. Nec petat confitēti quis fecit te peccare quia nullum debet accusare

¶ De inquisitione cōfessoris erga cōfitentem

Primo petat si sciat Pater nr̄ Aue maria Credo in deū ꝛ.xij.articulos fidei.ꝛ.x.ꝑcepta legis ꝛ si nescit ꝑcipiat ei ꝙ adiscat Etiā querat si sit excōi catus et si cōpleuit pnīas suas. Itē si hꝫ rācorem cōtra aliquē.ac sivere peniter de suis pctīs etiā si dimiserit dicere vel obmiserit aliquod pctm̄. ac si velit se abstinere a pctō Itē si velit obedire māda tis ecclie.et si habet volūtatem satisfaciendi.

¶ De querēdis circa quodlibet peccatū.

¶ Primo querat confessor quid fecit cōfitens vt sciat si sit mortale siue veniale. Scdo cui fecit qui a grauius ē ꝑcutere clericū ꝙ laicū Tertio vbi fe cit qꝛ deteriꝰ esset ītra ecclāz ꝙ extra Quarto q̄re fecit.qꝛ peius ē ꝑcutere maliciose ꝙ a casu. Quin to quot vicibꝰ fecit illō pctm̄ qꝛ grauius ē bis ꝙ se mel. Sexto quō peccauit. Utrū mō ꝯsueto vl' cō tra naturā. Septimo ꝛ vltimo quando fecit quia peius est in die festo quam in feriali.

¶ De querēdis p ꝯfessorē circa.x.ꝑcepta legis

Circa primū q̄ritur si credidit in deū et ī articl'os

fidei ꝛ sacramēta eccľe si adhſbuit fidē sortilegiis sonijs auguriis ꝛ incātatoꝛibus. ꝛc. Si diligit fratrē suū xp̄ianū ꝛ vellet ꝙ saluet̄ sicut ip̄e. Circa secundū queritur si ꝑiurauerit se si iurauerit ꝑ deū et sctōs sine cā si mēdatia dixerit si vota fregerit. Circa tertiū q̄rat̄ si festa seruauerit. Si q̄dragesimā ꝛ vigilias ieiunauerit. si tp̄s cū ludis et socijs ꝑdidit. ꝛc. Circa quartū si parētibꝫ obediuīt si eis in suis necessitatibꝫ subuenerit si plat[illegible] ꝛ maiores honorauit. Circa quītū si homicidiū fecit vel consēserit. si subuenit infirmo in articľo mortis si fecit ꝙ mulieres nō cōciperēt si fecit ꝙ mulier fecit eboꝛtū. Circa sextū si detīet mercedē seruoꝝ si fideliter laborauerit ꝓ alijs si furtū sciēter emerit si ꝑditū notū sibi obtinuerit. Circa septimū si violauerit mulierē si ī partu vel puerperio eā cognouit. Erga octauū si aliquē blasphemauerit si de ignot[illegible] sibi disposuerit. Erga nonū si vxorē vicini ac iraxerit. si maritū ꝓ ea vilipēderit. Erga decimū si agros domos vel seruos sui vicini ꝯcupiuit

¶ De querendis circa mortalia peccata.

Circa supbiā si iattet se ꝓpter amicos vel ꝓpter diuitias si credidit hr̄e bōa sua de seipo si credidit ꝙ sit bonꝰ ꝛ iustus. Circa inuidiā si gaudet de malo alicuiꝰ. si gaudet cū q̄s vitupat̄. si dolet de bono vľ vtilitate alioꝝ. De ira si ꝑcusserit aliquem si fecerit vel dicerit alicui īiuriam si voluisset esse

mortuus in ira sua. De accidia si vadit ad ecclīaz si pnīas sibi iniūctas fecit si dicit sepe pater nr̄ et aue maria credo in deū. De auaricia si cupit alie na. si fecit vl' ꝓcurauit simonia. si pstitit ad vsurā De gula si cōtētus sit devictu si comederit multo ciēs in die querit victus nimis delicatus De luxu ria si de ea sepe cogitat si mulierē tetigit in hone ste. si mulierem pro alijs procurauit.

¶ Que vota sūt tenēda et que reprobāda

Uotū est promissio alicui de aliquo bono fctō cū deliberatōe. Uotū de re illicita si obligat. Uotū in ira factū nūc nichil valet Uotū nulli factū non tenetur. Uotū ꝑ timorē factū nō tenetur. Uotū puerorꝫ nō tenetur nisi pōt etatē legitimā ratū ꝛ gratū hēat Uotū ꝑegrinatōis vxoris nō tenet sn̄ consēsu mariti. Uotū vxoris factū de ieiunio nō valet nisi sit de licentia mariti. Uotū castitatis in matrimonio factū non valet sine consensu āborū Uotū fctm̄ impediens coniugale non valet neqꝫ tenet in aliquo. Uotum serui nō liberi intrando religionem nō valet sine consensu domini. Uotū peregrinatiōis vltra mare nō īpletur sine licētia pape. Uotū ieiunij mulierꝫ imgnate n̄ dꝫ seruari ꝑpter piclm. Uotū cōtra bonū publicū irritū est

¶ Que iuramēta debēt seruari ꝛ que nō

Juramētū est affirmatio vl' denegatio de aliqua sacre rei attestatōe Ad iuramētū tria requirūtur

Primo veritas in ꝯscientia iurātis ꝙ firmū sciat que iurat. Scđo requiritur iustitia scʒ ꝙ iuret qđ est licitū ⁊ honestū. Tertio requiritur iuditiū scʒ ꝙ nō iuret sine magna necessitate Qui iurat ꝑ solē et lunā ignem ⁊ aquā ꝑ talia peccat ꝗ iurat alicui obedire inhōestis ⁊ illicitis. Qui iurat aliqđ pec catū nō dʒ seruare iuramētū. ꝗ iurat non facē ele mosinā vel nō īdulgere offēsā nō valēt iuramenta hec. ꝗ iurat de sibi ignotiſ affirmatiue vł negatiue multū peccat. qui iurat de aliquo sine magna cau sa vel sine necessitate peccat. qui iurat contra bo nos mores vł ꝯtra rē publicā ⁊ ñ tenet iuramētū non peccat grauiter Sʒ dʒ ꝯfiteri eo ꝙ sic iurauit

¶ Quibus cōfessor ꝓhibet recipe corpus xp̄i

¶ Nullus recipiat corpus xp̄i nisi prius fuerit de bite ꝯfessus. Nullus recipiat nisi priꝰ fecerit satif fationē si pōt Nullus recipiat nisi priꝰ fecerit pe nitētiā aut opus mīe. Nullus excoīcatus vel iter dictus p̄sumat recipe corpus xp̄i Nullꝰ insēsatus vel fatuus seu indiscretus. Nullus existēs sciēter in peccato. Nullus habēs vomitū vel tussim siue malū stomacum Nullus minor etate. xij. ānorum Nullus habēs rancorez cōtra aliquē. nec aliquis dubitās ī fide catholica; Nullus recipe dʒ corpus xp̄i postquam comederit nisi in articulo mortis. Notandū est ꝙ si quis corpus xp̄i semel ī āno nō receperit peccat mortaliter. ⁊ hoc nisi sit de cōsi=

lio superioris de licentia sui confessoris.

¶ Qualiter confessio est facienda.

¶ Qui se vult cõfiteri primo dz cogitare ad pctã que fecit ad partẽ vt de oĩbus cõfiteatur. Ac mala dimittãtur si potest memorari. Primo dz eligere capellanũ bñ sapiẽtẽ cui cõfiteatur ⁊ hoc de licẽtia sui curati vt supioris Secũdo dz hr̃e cordis cõtritõem ⁊ displicentiã de pctĩs cũ ꝓposito amplius non peccandi Tertio requiritur horis ꝯfessio pctã sua integre cõfitendo seipsum increpando et nullũ aliũ si potest bono modo accusando. quarto req̃ritur corporis satiffatio vel voluntas satiffaciẽdi cũ poterit Iniurias p eũ factas emendando Ablata inuenta restituendo ⁊ penitẽtiam sibi iniunctam debite et integre adimplendo.

¶ De confessione in generali

¶ Primo volẽs confiteri debet suum ꝯfessorem salutare Deĩde se iuxta eũ ad suũ latꝰ geniculare et si est vir dz suũ caputiũ remouere. mulier vero non ĩmo debet tenere caputiũ suũ añ oclos suos dũ cõfitetur. Itẽ ꝯfitens debet dicere benedicite et cõfessor dz respõdere dñs sit nobiscũ amen deinde confitens debet facere confessionem generalem dicẽdo sic. Domine confiteor deo omnipotenti ⁊ btẽ marie virgini ⁊ oĩbus sctĩs ⁊ vobis pater de oĩbus peccatis meis que feci vsqꝫ ĩ hũc diem presentem de quibus oĩbus peto a deo et vo

bis qui estis locum tenens christi misericordiam et indulgentiam

¶ De confessione in speciali

¶ Primo cōfiteatur de suis pctis in speciali. primo de quinq3 sensib9 naturalibz sui corporis quos male rexit et p quos sepe peccauit. Primo de sē su visus per oclos in aspiciēdo aliquā mulierem cū delectatione vl' cū ↄcupiscētia indebita aut in dignatione ⁊ displicentia. Scdo ↄfiteor de sensu auditus qui fit p aures vana et īutilia ascultādo mala verba ⁊ in honesta de alijs libentissime audiendo Tercio cōfiteor de sensu odoratus qui fit p nasum res odoriferas odorādo sicut rosas species et similia Quarto de sensu gustus qui fit ī lingua res delectabiles auide gustando comedēdo et bibēdo. Quinto de sensu tactus qui fit ī oībus ptibus corporis maxime cuz manibz mēbra mea illicite tāgēdo viros seu mulieres amplectando vel indebite osculando. deinde confiteatur de cogitatiōe imaginatōe qui fit increbro seu in corde cogitando et imaginādo cogitationes mltas mala ⁊ puersas. Deinde ↄfiteatur de ore p qd peccaui loquēdo sepe cōtra deū iurando et male gratiando ipsum proximos ⁊ alios male diffamando Deinde confiteatur de pedibus suis cum quibus iuit ad loca in honesta ⁊ prohibita sicut luaria in taberna et torneamenta.

¶ De septem peccatis mortalibus

¶ Postea cōfiteatur de septē pctis mortalibꝫ si ue criminalibus ⁊ de radicibus eoꝝ De supbia ⁊ radicibꝫ suis. primo voluit supare maiores ⁊ de= spicere eq̄les et inferiores ⁊ fuit arrogās dicens se habere ml'tas diuitias quas non habebat. etiā fuit contenciosus pugnando veritatē magnū cla morē nec voluit esse obediens suo confessori nec mandatis eccl'ie. Item fuit presūptuosus credēs plus scire et valere q̄ꝫ sciat vl' valeat. Seu si fecit bona publice ꝑpter laudē. vel si fuerit ingratus reddere gratias deo de beneficijs ꝑ eū acceptis. Ac iactauit se hēre multa bona ⁊ aīcos magnos.

¶ De auaricia

¶ Primo fuit nimis cupidus ad bōa et honores huius mūdi ⁊ custodiuit diuitias suas curiose Ac expēdit bona nimis parce. Item si fuerit simoni= acus vendēdo vel emendo spiritualia vel si presti tit ad vsuram pecuniam plaudū vt videlicet reci piat lucrum vel seruitium. Item si furatus fuerit aliquid. si detinet aliena violenter.

De luxuria.

¶ Primo delectatur in ope carnali mēte vel fac to ⁊ sine ratione Item si cognouit carnaliter alie nam mulierē vel consanguineā suā etiā de pollu tione facta de die vel in nocte vigilādo seu dormi endo. Item si cognouit propriam vxorē in puer=

pero aut in vigiliis seu i ieiuniis vl' in diebus solẽ nibus vel quando erat infirma corpore. Item si cõtra naturam masculus cum masculo vl' mulier cum muliere. vel in loco non ordinato

De ira seu rancore

Primo q: voluit habere vindictaꝫ de iniuriis vel factis vel dictis. Item non voluit indulgere rãcorẽ nec expectare vindictam domini. Item si non tenuit rancorem contra aliquem. Item nõ si tenuit pacientiam in aduersis Nec voluit refrenare animũ suũ sed voluit adimplere mala que non potuit sicut furtũ vel homicidiũ etiã q dilexisset qñq vt iude⁹ fuisset q̃ xp̃ian⁹ ⁊ mortuus q̃ viuus

De gulositate

Primo bibit vel comedit vltra necessitatẽ seu comedit vl' bibit nimis auare siue comedit vel bibit ante horam etiam parauit cibaria care et superflue. Nec abstinuit se a cibo ⁊ potu dare paupibꝫ et egenis Etiam tenuit mensã nimis longe. ac neglixit ieiunium propter ventrem.

De inuidia seu maliuolentia

Primo q: habuit gaudium de damno aliorꝫ ⁊ doluit de bono ipoꝝ Itẽ plures blasphemauit iniuste Item mouit discordias sepe inter amicos ⁊ coniugatos ac proximos Ac tacuit bonũ alioꝝ nec voluit audire et referre laudem bonorum

De accidia et pigritia.

Primo fuit piger mane surgere ire ad ecclīam et missam audire. Itē fuit piger fragmēta colligere et ipa pauperibus dare. Itē maluit esse occiosus q̄ deū laudare seu bonū op⁹ facere. itē negligēs fuit bōs terre colligere ⁊ ipa debite seruare Nec fecit diligētiā de iuitando alios ad bonum opus faciēdum etiā negligens fuit se tenere honeste

¶ De decem preceptis.

¶ De primo nō credidit firmiter in deū nec amauit eū sup oīa vel nimis dilexerit vxorē suā filios seu filias. De scdo iurauit deū ⁊ sctōs sine necessitate ⁊ q̄ iurauit sciēter. De tertio nō seruauit mādata nec festa nec abstinuit se a pctō. De q̄rto nō honorauit parētes naturales vel spūales: nec sāctā matrē ecclīam. De quīto si peccauit occidēdo vel nō iuuādo morietes fame vel frigore. De sexto rapuit bona aliena vel cōsēsijt nec restituit iuxta. De septīo peccauit cognoscēdo vl' desiderādo mulierē alienā. De octauo dicit testimoniū falsū et mēdatiū ⁊ plures diffamauit. De nono cognouit vl' ꝯcupiuit vxorē ꝓximi seu eā subornauit De decimo ⁊ vltimo concupiuit seu rapuit bona vicini et ea custodiuit.

¶ De duodecim articulis fidei

Primo nō bene credidit in deū patrē. sȝ credidit in sortilegijs sōnijs augurijs ⁊ iuocatōib⁹ demonū. de scdo non bn̄ credidit in filiū dei. s. dn̄m nr̄m

iesū xp̄z. de Tertio q̄ fuit ɔcept⁹ de spū sctō nat⁹ ex maria v̄gine/quarto q̄ fuit crucifixus. de q̄nto q̄ tertia die resurrexit ex mortuis ⁊ ossibus suis de sexto q̄ ascendit ad celos sedet ad dexterā dei p̄ris. de septīo q̄ ip̄e iudicabit oēs ⁊ reddet vnicuiq̄ iuxta op̄a sua de octauo nō bn̄ credidit ī tertiā p̄sonā trinitatis. s. ī sp̄z sāctū. dixit nō bn̄ credit in sctā̄z ecclesiā ⁊ facta ad ordinata p̄ eā. de. x. nō bn̄ credidit in sacramētū altaris ⁊ q̄ digne sumē saluabit̄. de. xi. nō credidit gn̄alē resurrectiōe3 futurā in corpore et aīa. de. xij. non credidit q̄ paradisus sit vita eterna et gloria beatorum.

¶ De septē operibus mīe temporalibus

Primo non dedit panē esurietibus nec cibū ⁊ debite custoditū. scd̄o nō dedit bibere sicietibus saltem aquā mūdā ⁊ recētē. tertio nō visitauit infirmos nec dignat⁹ ē īspicere eos. quarto non vestiuit nudos nec cooperuit eis pudibūda mēbra. quinto n̄ hospitauit paupes amore dei āt p̄ sua pecunia. sexto nō redemit īcarceratos nec voluit īter cedere p̄ p̄is. septīo non sepeliuit mortuos nec procurauit ad sepeliendum eos.

¶ De septē operibus mīe spiritualibus.

Primo nō dedit cōsiliū petētibus vl̄ dedit malu3 cōsiliū ⁊ p̄uersū. de scd̄o non docuit fidē ignorantib3. de tertio noluit dirigere deuiātes. de quarto nō dedit ɔsiliū carētib3. quīto nō plaxit dolo=

res paupez. sexto nō orauit ꝑ peregrinātibꝫ nec etiaꝫ pro laborantibus. septimo non effudit p̄ces nec dedit elemosinas pro fidelibus defunctis.

¶ De septem sacramentis ecclesie

¶ De baptismo nō credidit q̄ p eū relaxet̄ pena ꝛ culpa remittatur. de confirmatōe q̄ fecit eps. de sacris ordinibus īstitutos. de sacrificio misse seu hostie. de matrimonio qd̄ de⁹ īstituit. de facta penitētia et cōfessione. de extrema vnctiōe quibus nō adhibuit fidē rectā ꝛ verā nec recepit nec honorauit vt debuisset. Itē de ꝯfessiōe nō debite facta. Itē de penitēcijs nō debite ꝯpletis. Item de participando cum excōmunicatis.

¶ Tractatus de absolutionibus.

¶ Querit̄ q̄ p̄t absoluē r̄ndet̄ q̄ de⁹ p̄cipalit̄ naꝫ sol⁹ de⁹ pctā remittit. scd̄o dn̄s papa seu su⁹ pnia ri⁹ nō p̄t absoluere penitētē ꝛ cōfitenteꝫ. Tertio eps̄ suū dyocesanū et nō aliū. quarto curat⁹ suū verū parrochianū absoluere p̄t. quīto quilꝫ p̄sbi ter de licētia curati ꝓprij vl' supioris. sexto religi osi p̄uilegiati sicut mēdicātes vel alij. septimo de casibꝫ papalibꝫ solus papa vel sui penitētiarij. octauo de casibꝫ ep̄alibus eps̄ absoluere pōt suum dyocesanuꝫ seu sui vicarij siue pniarij. nono oīs p̄sbiter p̄t absoluere penitētē ī articl'o mortis ab oībꝫ pctīs q̄buscūq̄. decimo laicus p̄t absoluere penitētē ī articl'o morti cū ñ possit hēri secerdos

¶ Qui nõ dz absolui ⁊ cui⁹ absolutio nõ valet
¶ Primo cõfitẽs q̇ dicit se nõ velle vel nõ posse penitere. ic̃do nõ volẽs indulgere nec volẽs rãcorem dimittere. tertio nolẽs reddere inuenta cum sciat q̇ ea pdiderit. quarto nolẽs restituere furta vel damna p eũ facta. quinto nolẽs soluere debita sua cũ hoc bene possit ⁊ hẽat vñ. sexto adult⁹ i quo nõ apparẽt aliqua signa ꝯtritiõis. septio ꝯfitens alteri ꝙ suo curato sine licẽtia eius vel superioris. octauo excoĩcat⁹ a canone vl' a iudice p sñiam latã. nono qñ pctm̃ ẽ reseruatũ cõfitẽs debet mitti ad supiorẽ. decimo obstĩati ĩ pctõ sicut philhardi meretrix siue vsurarius tñ si istãter reqrũt possunt absolui et pnia iniungi videlicet ꝙ hmõi pctã relinquãt ac furta inuenta etiam debite reddant et cõfessor debet eis dicere ꝙ si non talis absolutio modicum valet vel quasi nichil.

¶ Casus multum vtiles circa absolutionem Dubitatur vtrũ mutus vl' surdus siue lesus possit cõfiteri per signa vl' scripta tradẽdo confessori. dicit ꝙ sic. Et si aduena quod cõfitetur in suo ydiomate si debeat absolui. Respõdet ꝙ sic licet confessor non intelligat. Si infirmus confitet aliquod peccatum reseruatũ vtrum absolui debeat dicit ꝙ sic iniũgendo ei ꝙ si couualescat deo concedente faciat se absolui per supiorem. Utrũ confitẽs sanus de casu reseruato possit absolui de illo

peccato per simplicem capellanum. Respondet si est remotus a curato tali potest absolui et precipitari q se faciat absolui per superiorem cū poterit. Utrum excommunicatus sanus excommunicatione maiori absolui possit per simplicem sacerdotem de peccatis suis. Respondetur q debet prius absolui ab excōmunicatione et postea absoluetur de suis peccatis. &c.

Finis est. Laus deo. Amen

Fides
ficit